

Var ska Djurgårdens IF bygga sin nya fotbollsarena?

Thomas Erlandsson

Tack till Lena och Ulf!

Kandidatarbeten vid institutionen för stad och land 2008
EX0285 Kandidatarbete i landskapsplanering på landskapsarkitektprogrammet
© Thomas Erlandsson
Title in english: Where should Djurgårdens IF locate their new football stadium?
Handledare: Lena Dübeck, institutionen för stad och land
Examinator: Rolf Johansson, institutionen för stad och land
Online publication of this work: <http://epsilon.slu.se/>

Innehållsförteckning

Inledning	3
Bakgrund	5
Problemformulering	5
Syfte	5
Mål	5
Metod	5
Källor	5
 Fallstudie	 7
<i>Karta Geografiskt område</i>	<i>6</i>
Geografiskt område	7
Lokaliseringsstudier	7
Kravspecifikation	8
Förutsättningar	9
<i>Karta Förutsättningar</i>	<i>9</i>
Analys	10
<i>Karta Analys</i>	<i>11</i>
Översiktlig presentation av arenaförslag	12
<i>Karta Översiktlig presentation av arenaförslag</i>	<i>12</i>
 Platsstudier	 14
Loudden	14
Hjorthagens IP	14
Ställverkstomten	15
Knutpunkt Danderyd	15
Storängsbotten	16
Stockholms Stadion	16
 Avslutande diskussion	 19
 Källförteckning	 21
Källor	23

Inledning

En stad innehåller ett stort utbud av bostäder, arbetsplatser, butiker, grönområden, infrastrukturlösningar, parkeringsplatser, industrier och andra aktiviteter. Alla dessa olika områden samspelar med varandra men är också varandras konkurrenter när det kommer till platsutrymme. Det kan lätt uppstå konflikter om *vad* som behövs byggas och *var* detta ska ske. För att minimera konflikterna krävs noggrann planering av en stads utveckling.

När det gäller bostäder och kontorshus av begränsad omfattning är det ofta lättare att hitta lämpliga platser eftersom ingreppen i befintlig miljö inte behöver bli så omfattande. Vid större bygg-nationer, till exempel skolor eller fabriker, ska inte bara utrymmet finnas. Planeringen måste i stor utsträckning se till att de nya bygg-naderna passar in i omgivningen och samtidigt inte stör omkringliggande byggnader och dess verksamheter.

I en storstad förekommer ett flertal verksamheter där mycket stora markanspråk krävs. Det kan vara stormarknader, industri- eller hamnverksamhet, universitet eller idrottsanläggningar. Detta är områden som kan växa fram successivt på plats. Ibland uppstår dock behov av att lokalisera storskaliga anläggningar i helt nya lägen.

En lösning är att vissa verksamheter lokaliseras utanför stadskärnan, så som ofta är fallet med handelscentra. De gånger exploateringen sker i stadens centrum tillkommer en mängd konflikt-situationer. Dels ur en estetisk synvinkel då invånare kan finna en nyplanerad byggnad ful, för skrymmande eller att den på andra sätt inte skulle passa in i stadsdelen. Dels kan också konflikter kring prioriteringar uppstå. Planerar man att bygga en stormarknad på mark som är attraktiv för bostäder uppstår diskussioner kring vad som är viktigast. Frågan blir då föremål för politiska ställningstaganden som kommer till uttryck i form av olika planinstrument - översiktsplan, fördjupad översiktsplan, områdesbestämmelser och detaljplan. Det är där planinstrumenten spelar stor roll – att lösa de olika intresse-konflikter som uppstår när en stad utvecklas och växer.

Hammarby sjöstad i Stockholm är ett exempel på prioritering i form av planering och politiska beslut. Området utgjorde under många decennier ett viktigt industriområde men detta avtog under 1970- och 80-talen. I början av 1990-talet lade man fram ett förslag som innebar att området skulle omvandlas till en ny stadsdel med bostäder och kontor. Då området redan var exploaterad mark behövde man dessutom inte göra anspråk på omkringliggande mark och grönområden för att minska bostadsbristen.

Ett aktuellt exempel, där en alternativ lösning presenterades, är det förslag på ett nytt kallbadhus i Stockholm som diskuterades under 2007. I ett försök att kringgå den hårda konkurrensen om mark föreslogs att ett nytt badhus skulle uppföras på vattnet ute i Riddarfjärden. Detta mötte dock stora protester och förslaget kommer inte att gå igenom.

I detta nu vill Djurgårdens och Hammarbys idrottsföreningar bygga nya fotbollsarenor. Arenaanläggningar är ingrepp som kräver stora markanspråk. Byggnaden och området utanför och omkring arenan kräver noggrann planering då området ska kunna hantera stora mängder besökare.

Jag har valt att studera frågan närmare för att få en fördjupad inblick i stadsplanering samt en ökad förståelse för vad som krävs av planerare när stadsbilden ändras av ett så stort ingrepp. Jag har valt att utgå från Djurgårdens önskemål om placering och kommer se närmare på de lösningar som är intressanta för föreningen.

Bakgrund

Idag är Stockholm Stadion fotbollsarena för Djurgårdens IF's (DIF) allsvenska hemmamatcher. Arenan ägs av Stockholm stad och hyrs ut till DIF. Skälen till att DIF ville bygga en ny arena är att de själva vill ta hand om inkomster och utgifter samt att de vill öka publikkapaciteten. Dessutom måste de spela på en arena som följer de regler och krav som europeiska fotbollsförbundet UEFA ställer på tävlingsarenor¹. Idag lever inte Stockholm Stadion upp till dessa regler vilket bland annat lett till att DIF inte kan spela internationella tävlingsmatcher på arenan. Då Stadion är byggnadsminnesmärkt kan arenan i dagsläget inte byggas om så att DIF's önskemål eller UEFA's regler kan uppfyllas. Att ta bort löparbanorna för att kunna öka publikkapaciteten eller att bredda entréernas murade valv skulle strida mot arenans skyddsföreskrifter².

Både DIF och Stockholm stad ser dock gärna att Stadion ska fortsätta vara en plats för fotbollsarrangemang.

Problemformulering

Den nya arenan ska vara placerad inom eller omkring de områden i Stockholm som är förknippade med föreningen. Dit räknas Östermalm, norra och västra Stockholm och möjligtvis Lidingö.

Ett första förslag har presenterats gällande Storängsbotten som potentiell mark. Platsen ligger inom Nationalstadsparken strax norr om Stockholms Stadion. Kungliga Djurgårdens Förvaltning, som disponerar marken, sa nej med motiveringen att byggnaden skulle bli för stor och därmed störa det historiska naturlandskapet vilket strider mot de lagar som gäller i området³.

Innan de borgerliga partierna tog över makten i stadshuset efter valet 2006 hade de som vallöfte att lösa både DIF's och Hammarbys arenafrågor. Staden ska upplåta mark till föreningarna vilka sedan själva ska stå för arenakostnaderna. Målsättningen är att byggandet eller planerandet ska starta innan mandatperiodens slut 2010⁴.

Frågan är komplicerad då det råder en stor avsaknad av mark

att exploatera i Stockholm. Det råder bostadsbrist i staden och en arena motsvarar ett större kvarter med bostäder. Samtidigt saknas en fotbollsarena i huvudstaden där man skulle kunna arrangera större evenemang.

Syfte

Att utreda arbetsprocessen kring ingrepp i en storstad som kräver stora markanspråk. I detta fall används en fotbollsarena som fallstudie.

Mål

Redovisa olika platser i Stockholm där ett arenabygge skulle vara möjligt.

Metod

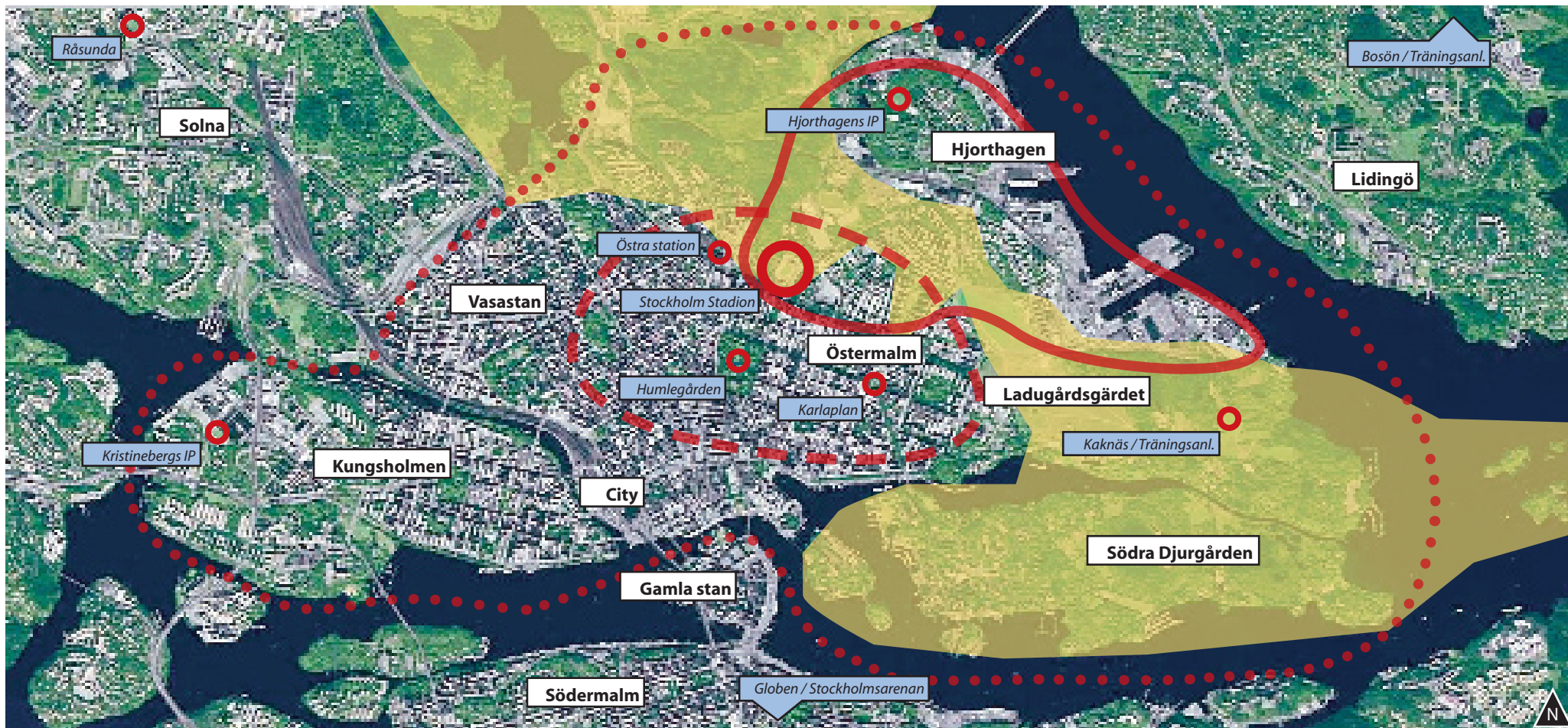
Studera översiktsplaner, regelverk, detaljplaner och övriga handlingar gällande Stockholm och Nationalstadsparken. Utföra fältstudier och platsanalyser. Intervjua ett flertal personer med kunskaper i frågan som dessutom representerar olika parter och intressen.

Avgränsningar

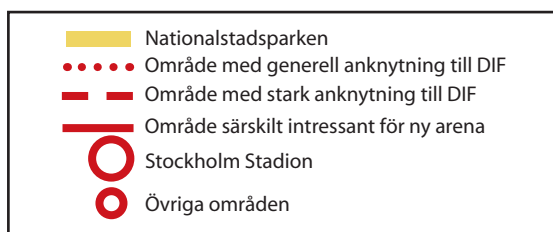
De områden i och omkring Stockholm som förknippas med DIF kommer att undersökas. Till dessa hör centrala Stockholm förutom Södermalm. Även Lidingö och Danderyd kommer att undersökas.

Källor

Mestadels har skriftliga källor i form av myndighetshandlingar använts såsom översiktsplaner, detaljplaner, program och miljökonsekvensbeskrivningar. Bland de muntliga källorna, som Ulf H. Petersson på DIF's kansli, Henrik Niklasson på Kungliga Djurgårdens Förvaltning och Johnny Berg på Tema arkitekter får alla ses som partiska då de är drivande personer inom sina intressen. Alla personer måste dock ses som kunniga, insatta och som experter inom sina områden.

Karta Geografiskt område

Fallstudie

För att studera arbetsprocessen som krävs för att planera stora ingrepp i staden har jag valt att ta upp Djurgårdens önskan om att bygga en ny fotbollsarena som exempel. Frågan är aktuell och sökandet efter mark sker i skrivandets stund. Stockholm stad har genom det borgerliga styrets vallöfte lovat att hjälpa till i letandet efter mark och sedan skänka marken till DIF.

Geografiskt område

Framför allt i Stockholms nordöstra delar har Djurgårdens IF en stark tradition. Föreningen bildades på Södra Djurgården år 1891. Stockholms Stadion är väldigt centralt placerad vid Valhallavägen på Östermalm. Mitt emot arenan ligger även DIF's kansli. Deras träningsanläggning är belagd till öster om Ladugårdsgärdet. Hjorthagens IP används av ungdomsverksamheten och även ibland av seniorlagets träningsmatcher. En inomhushall för träning under vinterhalvåret finns på idrottsanläggningen Bosön på Lidingö. Runt Humlegården, Karlaplan och Östra station finns ett flertal restauranger och krogar som klubbens supportrar samlas på innan och efter matcher.

Stadion ligger inom Nationalstadsparken. Parken sträcker sig från Södra Djurgården, över Ladugårdsgärdet, genom Norra Djurgården och ända upp till Ulriksdal i Solna. Hela området utgör ett riksintresse enligt 4 kap. 7 § miljöbalken och dess historiska natur- och kulturvärden ska förvaltas.

Hjorthagen, Värtahamnen och Frihamnen är utvecklingsområden enligt Stockholms översiktsplan⁵. I de norra delarna av Hjorthagen finns långt gångna planer medan det i områdena kring Värta- och Frihamnen fortfarande finns områden utan färdiga planer⁶.

Östermalm och Hjorthagen anses som områden starkt förknippade med Djurgården. Här finns historien, arenan och många olika platser som är starkt knutna till föreningen.

Generellt kan även Kungsholmen, Vasastan och Stockholm City förknippas med DIF. Träningsmatcher spelas ibland på Stadshagens IP och damlaget spelar idag sina matcher på Kristinebergs IP, båda placerade på västra Kungsholmen. Dessa områden får dock sin förankring till DIF mycket på grund av att Södermalm och Solna är tydligt förknippade med Hammarby samt AIK.

Andra fotbollslag och arenor

På Södermalm är DIF inte intresserade av att bygga en arena då de områdena är starkt förknippade med den konkurrerande fotbollsklubben Hammarby. Även Hammarby är intresserade av att bygga en egen arena. Stockholm stad har presenterat ett förslag på en ny fotbollsarena som ska byggas bredvid Globen. Med hjälp av försäljning av mark norr om Globen hoppas staden kunna finansiera bygget utan att belasta skattebetalarna⁷. Hammarby kommer då att hyra in sig på arenan. Planerandet av arenan har inte varit känt för DIF.

I Solna finns Råsunda fotbollstadion där AIK spelar. Det är dock klart att den arenan kommer att rivas då man i denna stund bygger en ny arena vid Solna Station. Det är Svenska fotbollförbundet som äger Råsunda och har låtit bygga den nya arenan, kallad Swedbank Arena. Det är idag oklart om AIK kommer spela på den nya arenan när den står klar.

Lokaliseringsstudier

Stockholm stad äger ungefär 70 procent av marken inom kommungränsen. Det är Exploateringskontoret som ansvarar för förvaltning, utveckling och exploatering av den marken. Planeringen av marken står Stadsbyggnadskontoret för. Planeringsarbetet sker både på översiktsnivå och i detalj. Den strategiska avdelningen på Stadsbyggnadskontoret leder också arbetet med stadens översiktsplan. I PBL, Plan

och bygglagen, står det skrivet att alla kommuner måste ha en översiktsplan⁸. Där presenteras vilka planer, mål och riktlinjer en kommun har för den framtida utvecklingen. Vidare beskrivs vilken användning av mark- och vattenområden i kommunen som är önskvärd samt vilka markområden som i framtiden är intressanta att utnyttja eller bevara. Översiktsplanen innehåller också en grönstrukturplan, en översikt över kulturhistoriskt värdefulla miljöer samt en sammanställning av stadens markanvändning och bebyggelseutveckling.

Exploateringskontoret gör också så kallade stadsdelsinventeringar. Där kan man se hur de olika stadsdelarna fungerar med utgångspunkt från befolkning, hus- och lägenhetsstruktur, parkerings-situation, grönstruktur med mera. Man ser då också vad som kan saknas inom ett område. Denna inventering fungerar sen som ett underlag för byggherrar som är intresserade att exploatera mark eller som söker platser där en viss aktivitet eller verksamhet saknas. Stadsdelsinventeringen kan allmänheten ta del av via kommunens hemsida.

Alla dessa dokument är värdefulla när man ska leta efter mark att exploatera för en viss större verksamhet. Tillsammans utgör de en överblick över vilka områden som ska bevaras eller utvecklas, vilka utbud som finns eller som saknas och vilka markområden som har framtida planer. Studerar man alla dessa dokument kan man också avläsa vilka områden som inte har någon direkt användning eller framtidsplan och som då skulle kunna vara möjlig att exploatera.

De markområden som är intressanta att exploatera måste i sin tur inventeras och analyseras. Landskapanalysen visar hur platsen förhåller sig till sin omnejd och övriga staden. En inventering kan ge svar på vilken typ av markförhållande det finns, i vilken skala man kan bygga och vilka konsekvenser det framtida ingreppet kan ge.

När man bestämt hur ett markområde ska exploateras sker en öppen och demokratisk planeringsprocess. Där redovisas de program och planer man har för platsen. Det är sedan stadsbyggnadskontorets uppgift att uträtta detaljplaner för varje tänkt ingrepp.

Kravspecifikationer

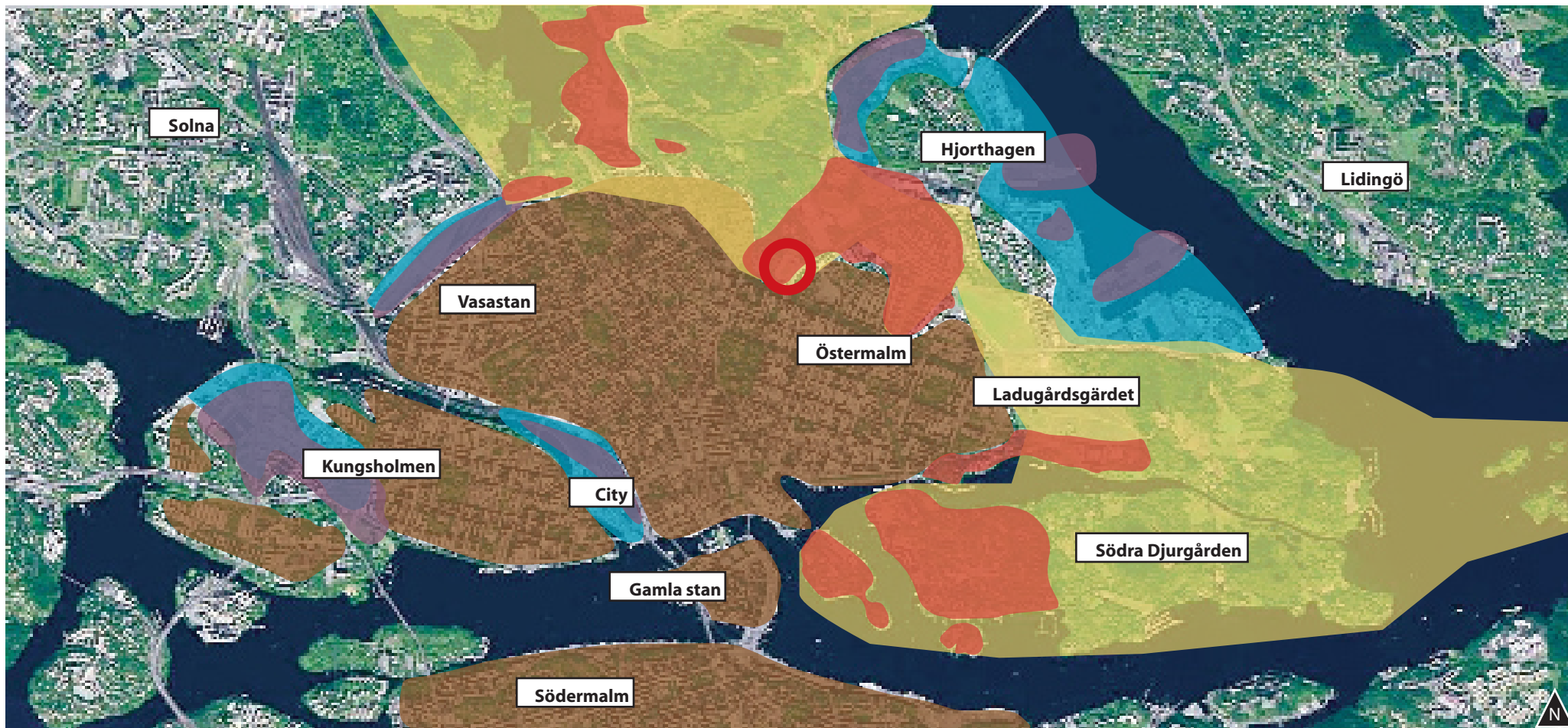
På Svenska fotbollförbundets hemsida kan man läsa vilka kravspecifikationer som finns när det gäller tävlingsarenor i landet. De krav som ställs gäller mestadels inne på själva arenan medan regler för hur det ska se ut utanför och runtomkring arenan inte nämns i någon större utsträckning. Det enda som står skrivet är att det måste finnas skyddade parkeringsplatser för domare samt spelar- och supporterbussar. Beslut om övriga parkeringsmöjligheter ska tas upp med den lokala polismyndigheten. Även parkeringsmöjligheter för funktionshindrade skall finnas.⁹

Ronni Lundqvist, anläggningsansvarig på Svenska fotbollförbundet, bekräftar att det inte finns några direkta direktiv vad gäller området utanför arenan. Där gäller istället de regler som finns för övriga staden. Det man dock kan se idag är att de arenor som byggs eller planeras att byggas planeras för öppna ytor i större utsträckning än förr. I planerna ritas det in större samlingsplatser eller torg. På så sätt får man större överblick av den besökande folkmassan och man har möjligheter till att anordna försäljningstånd eller uppträdanden.

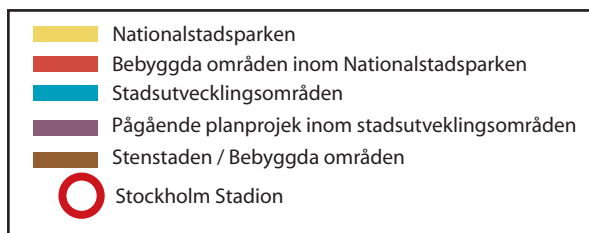
Generellt måste miljön vara anpassad för att tiotusentals människor ska kunna samlas på en begränsad yta. Det måste finnas ett bra utbud av olika kommunikationsmöjligheter till platsen i form av bilvägar, gångvägar, bussar eller dylikt. Det måste även finnas god framkomlighet för polis, brandkår och ambulans. De regler och riktlinjer som finns för hur allmän plats ska planeras finns att läsa i Boverkets byggregler samt i Plan- och bygglagen.

DIF har sina egna önskemål om arenan. De vill ha en kompakt arena med en publikkapacitet för 20-25000 besökare. Den ska rymma en restaurang för 500 personer, kontor, konferenslokal, butiker och ett museum. Det ska också finnas 200 parkeringsplatser, men i övrigt finns inga önskemål utanför själva arenan. Fotbollsplanen ska ha måtten 105x68 meter.¹⁰ I det förslag som Tema arkitekter tog fram för Storängsbotten ritades hela arenan med måtten 175x120 meter¹¹.

Arenan ska också vara placerad inom de områden som är förknippade med DIF.

Karta Förutsättningar

Förutsättningar

Stockholms översiktsplan

I Stockholms översiktsplan, antagen den 4:e oktober 1999, redovisas tolv olika stadsutvecklingsområden. Dessa områden kan på kort eller lång sikt bli aktuella för ny bebyggelse. De platser som är intressanta för en ny arena för DIF är: Alvik, Mariehäll-Brommafältet-Ulvsunda, Nordvästra Kungsholmen, Norra station, Västra city-Barnhusviken, Husarviken samt Värta-Frihamnen.

I dagsläget kan flera av dessa områden strykas då de redan

har börjat exploateras med annan bebyggelse eller där det redan finns långt gångna byggplaner för annat ändamål. På Kungsholmen byggs för närvarande den nya stadsdelen Lindhagen och i Norra stationsområdet kommer Stockholm byggas ihop med Solna. Clarion hotel står färdigbyggt vid Västra city och det byggs flera hus längs med Torsgatan.

Nationalstadsparken

Nationalstadsparken Ulriksdal Haga Brunnsviken Djurgården är sedan 1995 den första och hittills enda nationalstadsparken i Sverige. Området är 26 km² stort och sträcker sig från Ulriksdal i Solna i norr ner till Södra Djurgården. Även Fjäderholmarna som hör till Lidingö kommun är inkluderade i området. Nationalstadsparken innehåller förutom parklandskap och naturmiljöer också bebyggda områden som till exempel Gärdesstaden, Vetenskapsstaden med bland annat Stockholms Universitet samt Evenemangsparken med Skansen och Gröna Lund som populära utflyktsmål.

Området pekades ut genom ett riksdagsbeslut 1994. Parken utgör ett riksintresse och är skyddat genom 4 kap. 7 § i miljöbalken. Lagskyddet innebär att parkens huvudstruktur ska bevaras. Inga intrång får ske i de områden som utgörs av parklandskap och naturmiljöer. De områden som är bebyggda och anlagda kan ändras och kompletteras med ny bebyggelse. Dessa områden får dock inte bli större och nybyggnation får inte skada det historiska landskapets natur- och kulturvärden.

Stockholm Stadion ligger inom Nationalstadsparken i det område som kallas Idrottsparken. Denna del är ämnad att vidareutvecklas för idrott, rekreation, evenemang och hälsovård. I den fördjupade översiktsplanen över Nationalstadsparken skriver man att området behöver nya verksamheter och anläggningar för att bibehålla sin attraktivitet. Vidare skriver man att det inom området finns möjligheter till förändring, framför allt inom Storängsbotten, under förutsättning att områdets karaktär och naturvärden bevaras.¹²

Analys

Stockholms centrala delar utgörs av tät bebyggelse och kan inte användas som mark för en ny arena. Inga byggnader kommer att rivas för ändamålet och den grönstruktur som finns inom området ska bevaras¹³.

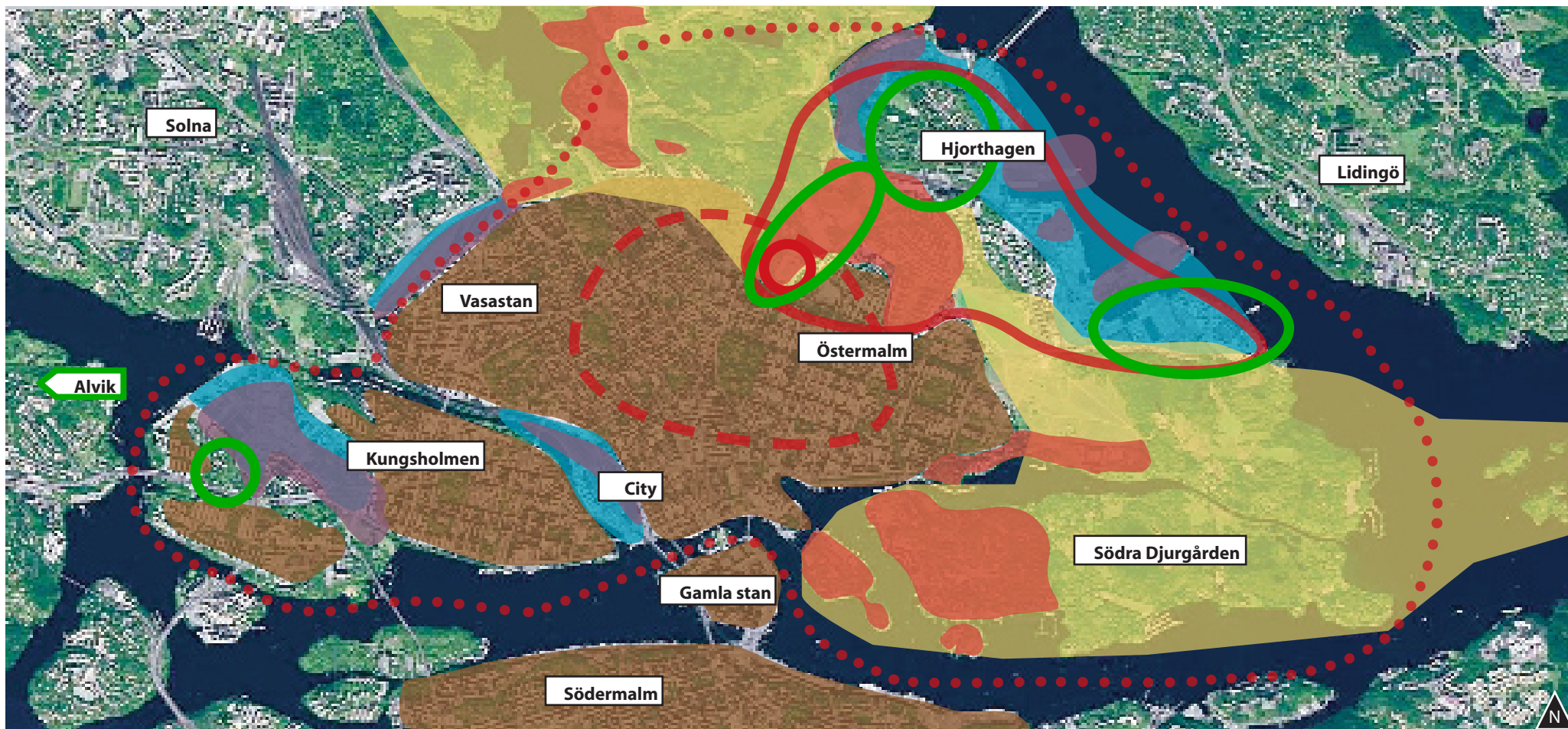
Inom Nationalstadsparken får ingen ny exploatering ske i de områden som utgörs av parklandskap och naturmiljöer. I de sex områden som utgörs av bebyggda och anlagda områden får ny bebyggelse ske under förutsättning att detta inte medför skada på det historiska landskapets natur- och kulturvärden.¹⁴ Bland de bebyggda områdena lämpar sig Idrottsparken bäst för DIF's ändamål då en arena uppfyller kriterierna om idrottslig anknytning. I motsats till de andra områdena finns här dessutom tillräckligt stora ytor att bygga en fotbollsarena på.

I de olika stadsutvecklingsområdena finns goda möjligheter att bygga en ny arena. Av de områden som ligger inom DIF's kriterium om geografiskt läge är det många som har långt gångna planer redan. I Värta- och Frihamnområdet finns det bara några få utspridda planer. Här är möjligheten större att kunna bygga en arena. Störst chanser finns vid Loudden som är ett stort område utan fastställda planer.

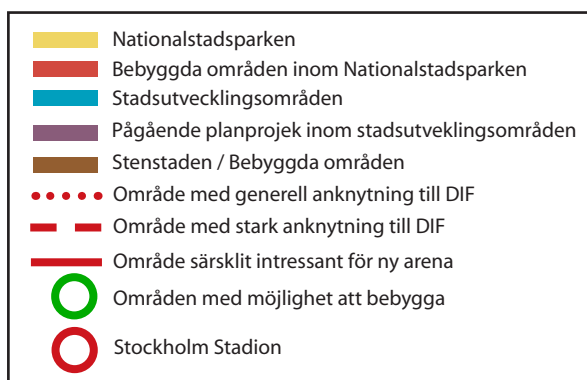
I Hjorthagen finns två platser som skulle kunna rymma en arena rent storleksmässigt. Dels Hjorthagens IP och dels Ställverkstomten. Ställverkstomten kom upp som förslag efter att Storängsbotten avsågs¹⁵.

I Alvikområdet finns inte heller några planer idag men platsen är utanför det område som är intressant för DIF. Även Kristinebergs IP på Kungsholmen skulle kunna ersättas med en ny arena.

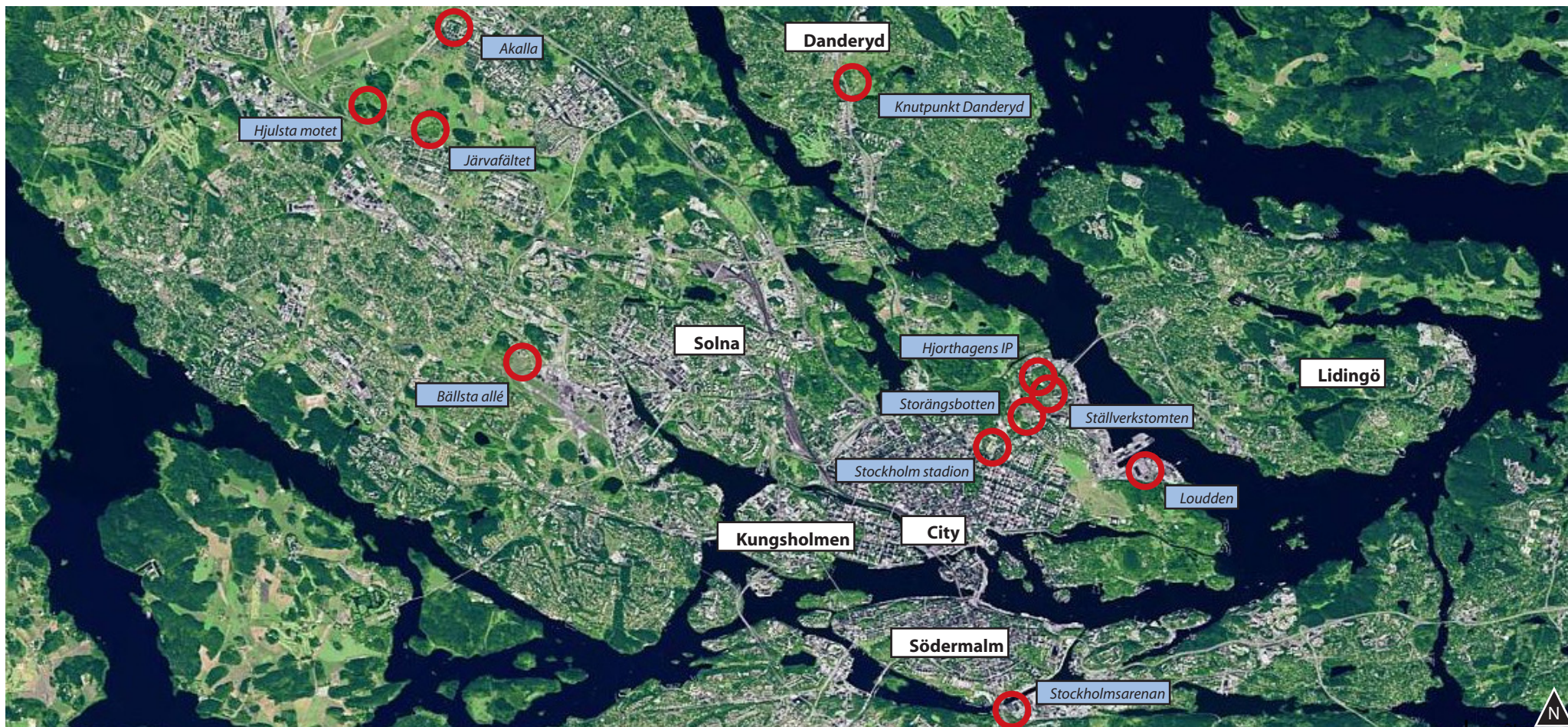
Analyserna har först och främst varit i och kring de områden som är förknippade med DIF. Då det funnits begränsat med alternativ inom dessa områden har även Lidingö och Danderyd granskats. Lidingö har, under arbetes gång, visat sig inte vara ett alternativ för en arena.

Karta Analys

De utvecklingsområden som finns i kommunen är inte av den storlek att en arena skulle kunna passa in i området¹⁶. I Danderyds kommun finns det möjligheter att placera en arena mitt emot Danderyds sjukhus. Planer finns att utveckla området i framtiden och går under projekt-namnet Knutpunkt Danderyd¹⁷.

Översiktlig presentation av arenaförslag

Kartan visar flera olika platser där det har bedömts vara möjligt att bygga en arena. Fem av förslagen har presenterats av Stockholm stad enligt det vallöfte de givit 2006 som gick ut på att under mandatperioden finna mark som skulle lösa DIF's och Hammarbys arenafrågor. Stockholm stad har haft en dialog med DIF under hela arbetet. Några av de övriga platserna har redan lagts fram som förslag, andra är nya platser som kommit upp under arbetets gång.

Akalla

Platsen presenterades av Stockholm stad som ett av fem olika alternativ¹⁸. Markområdet var ett av alternativen när man planerade den nya Swedbank Arena som numera byggs vid Solna station. Det finns bra kommunikationsmöjligheter hit men platsen är långt ifrån vad DIF hade tänkt sig geografiskt. Idag finns inga andra planer för platsen.

Hjulstamotet

Ett av Stockholm stads förslag¹⁹. Här planeras Förbifart Stockholm och en ny arena måste i så fall anpassas till de nya trafiklederna och den nya trafikplatsen. Marken är attraktiv och andra planer finns om inte arenan byggs här. Geografiskt är platsen långt ifrån de områden som förknippas med DIF.

Järvafältet

Ett område som håller på att utvecklas och i framtiden kommer här finnas många bostäder och kommunikationsmöjligheter. Järvafältet är dock ett kulturresevat och en eventuell exploatering måste prövas mot riktlinjerna för resevatet. Inte heller någon bra plats för DIF rent geografiskt. Stockholm stads förslag²⁰.

Bällsta allé

Stockholm stads fjärde förslag²¹. Marken ligger alldeles i närheten av Bromma flygplats och är av bullerskäl inte så attraktiv för andra verksamheter. Ny spårtrafik planeras i området. Planer finns också att Brommapojkarna ska bygga en egen arena i närheten av Solvalla vilket skulle kunna påverka valet av plats för DIF. Ett bättre läge för DIF då Bromma ligger avsevärt närmre Stockholms centrala delar än de övriga förslagen.

Knutpunkt Danderyd

Mittemot Danderyds sjukhus har kommunen planer att bygga över E 18. Här finns också plats för en arena som skulle ha bra kommunikationsmöjligheter. Efter att ha undersökt Lidingös möjligheter att husera en arena, vilket visade sig svårt, riktades blickarna mot Danderyd istället.

Hjorthagens IP

Är idag plats för DIF's ungdomsverksamhet. Träningsplanen skulle kunna flyttas om man bygger en ny arena här.

Ställverkstomten

Här har Värtaverkets sitt ställverk. Planer finns att flytta ställverket och tidigare har det visats intresse att bygga bostäder på tomten.

Storängsbotten

Ett förslag lades fram under hösten 2007 om att lokalisera arenan här. Kungliga Djurgårdens Förvaltning sa dock nej.

Stockholm Stadion

Här spelar DIF sina matcher idag. Ett byggnadsminnesskydd hindrar dock Stadion från att anpassas till att spela allsvensk och internationell fotboll i framtiden. DIF's högsta vilja är att få spela kvar.

Loudden

Det förslag från Stockholm stad som anses bäst av iblandade i DIF fotboll²². En stor nackdel är att marken måste saneras vilket kan komma att ta väldigt lång tid.

Stockholmsarenan

Ett förslag från Stockholm stad om en helt ny arena. Stockholm har idag ingen arena där det kan spelas internationella fotbollsmatcher. Det ska naturligtvis en huvudstad kunna erbjuda och flera olika planer har presenterats under de senaste åren. Hammarby har nappat på förslaget och är positiva till att hyra in sig på arenan. DIF vill inte dela arena och litar på att staden ska hålla sitt vallöfte om att hitta mark åt båda föreningarna.

Förslaget presenterar en arena som ska fungera för idrott, kultur, nöjen och möten och stärka Stockholms position som idrotts- och evenemangsstad. I området finns väl fungerande kollektivtrafik och arenan kommer att samspara med de befintliga anläggningar.

Från planeringsynpunkt är placeringen av arenan bra. Den kommer att byggas ett stenkast från Globen och Johanneshovs stadion vilket gör att staden får ett samlat område med ett stort utbud av

idrott, konserter och andra evenemang. Däremot kan det ses som en problematisk situation att en satsning på en internationell arena inte godtas av en av stadens största fotbollsföreningar.

Platsstudier

Av de platser som framgick av den översiktliga presentationen redovisas här sex av dem mer djupgående. Av Stockholm stads förslag är bara Loudden kvar då de andra ej låg inom de områden som DIF är intresserade av.

Under arbetets gång har det visat sig vara svårt att hitta markområden i Stockholms centrala delar där en ny arena skulle kunna placeras. Storängsbotten tas därför upp som ett alternativ trots att ett tidigare förslag redan fått nej. Även Stadion nämns som ett alternativ. Kan DIF's verksamhet vara kvar även i framtiden kan markområden i attraktiva lägen utnyttjas till bostäder och annan verksamhet istället för ett arenabygge.

Loudden

Loudden ingår i utvecklingsområdet Värta-Frihamnen där det finns planer att etablera 30 000 nya arbetsplatser och bygga 10 000 nya bostäder. Här finns oljehamn och flera företag som arbetar med oljehantering. Hit skeppas bland annat flygbränsle som sedan transporteras vidare till Arlanda via Värtabanan. I framtiden skall dock all oljehantering flyttas till Södertälje samt Bergs oljehamn i Nacka och dagens avtal mellan staden och de olika företagen gäller fram till 2011. Även en stor del av färjetrafiken kommer att flyttas till Nynäshamn/Norvik²³. Detta gör att platsen för den nuvarande containerterminalen kommer att frigöras. Detta är också en möjlig plats för ett framtida arenabygge.

Området har ett unikt läge med närhet till både vatten, natur

och rekreationsområden med Lilla Värtan i norr och Nationalstadsparken i söder. Marken är helt platt men grönskan i söder samt vattnet och utsikten mot Lidingö i norr bidrar till en känsla av ett varierat landskap. Området ligger nära Stockholms mest centrala delar men kan ändå uppfattas som en bit utanför på grund av Nationalstadsparken som breder ut sig som en barriär. Ny infrastruktur kommer dock att byggas i framtiden vilket kommer att underlätta för de boende att ta sig till och från stadens centrum.

Positivt, gällande en arenaplacering, är att området inte är färdigplanerat och att man i ett tidigt skede skulle kunna planera in den nya arenan så att den passar väl in i den nya miljön. En negativ aspekt är att marken måste saneras och att detta kommer ta lång tid. Frågan är om DIF är intresserade av att vänta så länge. Platsen har dock ett bra läge och finns inom det område som DIF är intresserat av.

Hjorthagens IP

Hjorthagen räknas definitivt som ett område med anknytning till DIF, bland annat spelas en del träningsmatcher och ungdomsmatcher på Hjorthagens IP. De befintliga fotbollsplanerna på Hjorthagens IP skulle kunna flyttas till Storängsbotten och marken skulle istället kunna inrymma den nya fotbollsarenan.

Idrottsplatsen ligger i en dalsänka. Den ramar in av sluttningar i norr och i söder samt av Bobergs gasklockor som är kulturminnesmärkta. Bakom dessa kommer den planerade Djurgårdsstaden

att breda ut sig i framtiden. Hjorthagen är en stadsdel med mycket grönska och grönområden. Entrén till idrottsplatsen är anonym och skulle kunna må bra av en upprustning. Stadsdelen ligger lite utanför stadskärnan men tunnelbanan gör att det går fort att kom in till centrum. Bostadshus finns i platsens närhet framför allt på den norra sluttningen.

I de nya planerna för Djurgårdsstaden kommer den väg som för närvarande är dragen nordväst om IP att dras om och ytterligare mark finns att tillgå.

Platsen ligger i ett område som DIF kan tänka sig att bygga i. Tunnelbana finns i närheten och med Djurgårdsstaden kommer nya bilvägar. En arena måste dock anpassa sig efter platsens begränsade storlek och efter de vegetationsrika sluttningarna.

Ställverkstomten

På Ställverkstomten skulle en arena kunna byggas. Det finns bostadshus väster om tomten och Värtaverkets byggnader finns direkt öster ut. Det har förts diskussioner om att bygga bostäder och kontorshus på platsen men inga program eller planer har tagits fram.

Området domineras av urbana ingrepp. Värtaverket och Värtabanan i söder breder ut sig och är tydliga barriärer och Lidingövägen har tagits fram för att överbygga dessa. I norr och i väster finns Hjorthagens

bostadshus som med sin grönska ger ett gemytligt intryck. Området sluttar uppåt från söder till norr. En arena skulle synas tydligt från Lidingövägen och skulle kunna komma att fungera som en ny entré för området. Tunnelbana finns i närheten och man kan lätt ta sig dit med bil.

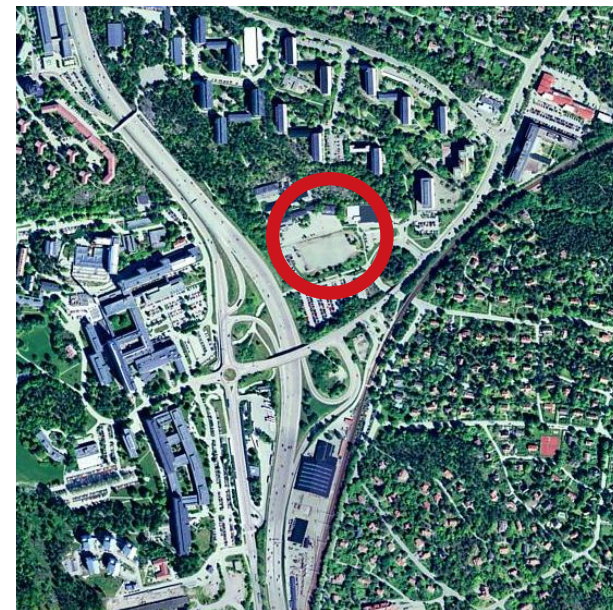
Det som talar emot Ställverkstomten är det nya kontrakt som Fortum nyligen skrivit tillsammans med Stockholm stad. Det sträcker sig 60 år framåt och Fortum har meddelat att skulle kontraktet brytas ska de ersättas med 600 miljoner kronor. En orimligt hög summa.²⁴

Knutpunkt Danderyd

Knutpunkt Danderyd syftar på en ombyggnad av E 18 vid Danderyds sjukhus. I Danderyds översiktsplan nämns tre utvecklingsområden. I dessa områden föreslås att mestadels kontorsbyggnader och handel planeras. I planen nämner man också att man vill bli av med de negativa effekter som E 18 medför. Dels utgör den en kraftig barriär

som delar in kommunen i två delar, dels medför den mycket buller och utgör ingen estetisk skönhet. Man vill att vägen ska byggas över på olika platser och på så sätt vara mindre störande.

Dels kommer Danderyds sjukhus att expandera, dels planeras att räls för ett nytt snabbtåg, Roslagspilen, ska dras förbi området. En övertäckning av E 18, nya byggnader och alla nya och redan befintliga trafikplatser kommer göra området till en aktiv plats med

många människor i rörelse.

Platsen kretsar helt och hållet kring E 18 och Roslagsbanan. Den ligger inklämd mellan själva motrvägen och dess avfarter. Idag är den svårtillgänglig men billedes kan man ta sig dit från norr och söder. I platsens norra del ligger Mörbyskolan och Mörbybadet och bakom byggnaderna sluttar det uppåt mot Mörbyhöjdens bostadshus. Ytterligare finns här en parkeringsplats, en grusfotbollsplan och en trädgårdsbutik. Danderyds sjukhus dominerar i väst.

Detta läge skulle kunna fungera för DIF. Platsen är visserligen en bit ifrån Stockholms centrala delar men ändå närmare än de förslag som Stockholm stad placerade ute i västerort. Kommunikationerna är bra med E18 som går raka vägen dit ifrån Stockholm. En mängd bussar tar sig också till Danderyds sjukhus. Även tunnelbana och Roslagsbanan passerar området. En trevlig detalj är att de områden och restauranger som flera supportrar samlas på innan match fortfarande skulle fungera. De flesta av dessa platser ligger kring Östra station där både tunnelbana och Roslagsbanan finns. Resan till den nya arenan skulle uppskattningsvis endast ta runt 10-15 minuter.

Storängsbotten

Storängsbotten ligger inom Nationalstadsparken (NSP). Marken har tidigare använts av St Eriksmässan (nuvarande Stockholmsmässan) men efter att byggnaderna rivits så utgörs nu området av ett stort grusfält. Den flacka marken bryts av något i norr och i sydväst av mark som består av gräs- och trädbeklädda kullar och sluttningar. Platsen är omgädd av Kungliga tennishallen, Värtabanan samt betande hästar från den närliggande Hästsportsanläggningen. En av Hjorthagens gasklockor är ett tydligt landmärke. Lidingövägen går diagonalt förbi platsen från söder till öster. Markområdet ger ett splittrat intryck med sina olika användningsområden, de spridda byggnaderna och Värtabanan som skär igenom landskapet.

Storängsbotten ligger i den del av NSP som kallas för Idrottsparken. Området är vigd att planeras och utvecklas för verksamheter

inom idrott, rekreation, evenemang och hälsovård. Den fördjupade översiktsplanen över NSP anger att området behöver nya verksamheter och anläggningar för att bibehålla sin attraktivitet och att det finns möjligheter till förändring, framför allt inom just Storängsbotten, under förutsättning att områdets karaktär och naturvärden bevaras.

Platsen presenterades som förslag till ett möjligt arenabygge under november 2007 men då sa Kungliga Djurgårdens Förvaltning nej. Motiveringen var att byggnaden skulle bli för stor, för hög, värdefulla siktlinjer skulle gå förlorade och att intrånget i landskapet skulle bli för dominerande.

Då det visat sig vara svårt att hitta mark som skulle lösa DIF's arenafråga kvarstår Storängsbotten som ett alternativ då marken är reserverad för idrottsliga ändamål och inte kan utnyttjas för bostäder eller andra byggnader.

Stockholm Stadion

Arenan byggdes till OS 1912 och ritades av arkitekten Torben Grut. Den är huvudsakligen byggd i tegel i en nationalromantisk stil. Den utgör en pampig vy längs med Valhallavägen. På båda sidor ackompanjeras den tegeldominerande arkitekturen av Sofiahemmet och Svartlings ridskola. Östra delen av arenan sträcker sig längs med Lidingövägen och arenas två torn är tydliga landmärken i området. Här spelar DIF idag och föreningens högsta önskan är att få stanna kvar på arenan.

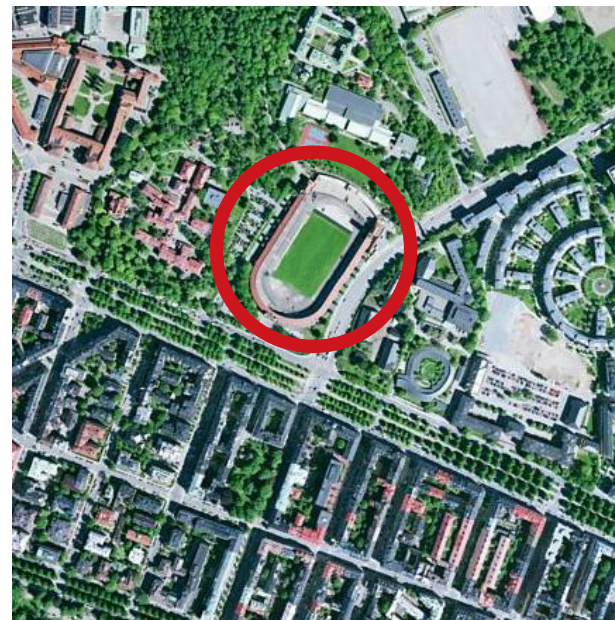

Det som stoppar DIF från fortsatt spel är det byggnadsminnesskydd som kom till 1990. Detta skydd gör att man inte kan bygga om arenan så att den motsvarar DIFs önskemål eller UEFAs regler för fotbollsarenor. Stockholm stad har tidigare visat intresse att låta DIF ta över driften av Stadion²⁵. Detta skulle leda till att DIF skulle kunna driva sin verksamhet själva, vilket är ett av önskemålen.

Djurgården har använt Stadion sen 1935, med några enstaka perioder då man spelat på Råsunda. Stadions aktivitetskalendern för 2008 visar att DIF utgör 12 planerade evenemang av 27.

En annan viktig fråga som dock måste tas upp är friidrotten. Stadion utgör idag det enda egentliga alternativet för större friidrottsarrangemang i Stockholm. DN-galan är det största evenemanget och utöver den finns fyra andra friidrottsevenemang inplanerade för 2008.

Stockholm Stadion får kvarstå som alternativ även i framtiden då det visat sig svårt att hitta markområden att exploatera i staden.

Avslutande diskussion

I inledningen av denna uppsats konstateras att mark- och exploateringsfrågor är komplicerade och att det råder konkurrens om den mark som finns att tillgå. Ofta är flera parter intresserade av att exploatera området, olika intressegrupper kan hamna i konflikt och prioriteringar måste ske. I fallstudien visas detta tydligt.

Det är intressant att konstatera att av de markförslag som presenteras i platsstudierna så är ett utanför Stockholm stad, ett är på mark som redan en gång fått avslag och det sista förslaget är på den plats som DIF spelar idag. Detta visar tydligt att det är svårt att hitta stora markområden i staden. Av de områden som finns att tillgå har många prioriterats att främst innehålla bostäder, kontor och handel.

Detta gör att man kan ifrågasätta om man ska bygga en ny arena eller om det bästa är att verksamheten får vara kvar på Stadion där den ändå fungerar idag. En möjlighet är att skriva om skyddsföreskrifterna att de endast gäller fasaderna, tornen och möjligtvis taken. Ett parallellt exempel är de byggnader som befinner sig i Stadions närhet längs med Valhallavägen. Fasaderna är skyddade och utgör en stor del av Stockholms skönhet. Innanför fasaderna är dock bostäder och kontor anpassade efter dagens moderna behov med elektricitet och vatten. Stadions utsida skulle kunna bevaras medan insidan anpassas till dagens moderna verksamheter.

Stadion fyller 100 år 2012 vilket gör det värt att diskutera vad man egentligen vill med denna vackra byggnad. Att bevara historien är viktigt, men att dagens moderna verksamheter ska få utrymme i staden är också av stor vikt. Med de stora problem och motsättningar som stötts på under letande av mark att exploatera känns det som en lösning att verksamheten faktiskt får fortsätta på Stadion. En omskrivning av skyddsföreskrifterna skulle göra att det största intrycket av 1912 års arkitektur skulle bevaras samtidigt som en av stadens vackraste och historiskt viktiga byggnader skulle komma till användning och inte förvandlas till ett museum.

En annan intressant fråga som dykt upp under arbetes gång är också vad man ska planera för. Vad är det alla regler, lagar, planer och program syftar på. Är det byggnaderna i sig som är viktiga eller är det verksamheten som byggnaderna bidrar till? När man till exempel bygger bostäder så gör man inte det för byggnadens skull utan för vad som ska ske inuti byggnaden - där ska folk bo.

Se på exemplet Storängsbotten. Idag består platsen av ett grusfält som inte passar in i tanken att bevara det historiska natur- och kulturvärdet. När arenaförslaget presenterades av Tema arkitekter innehöll det ett flertal eftertraktade lösningar på platsen. Arenan skulle fungera som skydd mot buller från Värtabanan och Norra Länken, det fanns en passage till Hjorthagen, den knöt an till den idrottsliga verksamheten, här fanns ekologiska spridningsvägar planerade och området skulle återigen bli en aktiv plats. Men Kungliga Djurgårdens Förvaltning sade nej. Ingreppet skulle bli för stort och bland annat störa värdefulla siktlinjer. Men då säger man också nej till en verksamhet. Djurgårdens IF har varit en del av Nationalstadsparken sen 1935. Kan en verksamhet vara värd att bevara framför den fysiska miljön? De regler som finns Nationalstadsparken ska självklart följas. Men det finns också utrymme för tolkningar. Ska DIF tvingas lämna Nationalstadsparken efter att i drygt 70 år varit verksam där? Förhoppningsvis kan man komma fram till en lösning där båda parter kan komma att bli nöjda.

Det ska bli spännande att följa frågan och se vad som händer i framtiden. Kommer en arena byggas i Hjorthagen eller kommer vi se DIF i en annan kommun i framtiden? Eller kommer föreningen finnas kvar på Stadion trots allt?

Frågorna är fortfarande många men en sak finns i alla fall att konstatera: En arenaanläggning är stor men verksamheten inom arenan är ännu större och värd sin plats i staden.

Källförteckning

¹ UEFA Stadium Infrastructure Regulations, UEFA, 2006.

² Århem, Barbro, *Stadion Byggnadshistorisk dokumentation inför Byggnadsminnesförklaring*, Stockholm, 1989.

³ NCC Construction Sverige AB & Tema arkitekter, *Rapport från Utredning om Arena Djurgården Fotboll*, Solna, 2007.

⁴ Sjöstedt, Madeleine, *Nya arenor i Stockholm*, Från huvudstad till världsstad, 2008, 080512, (<http://madeleinesjostedt.wordpress.com/2008/02/26/nya-arenor-i-stockholm/>).

⁵ Stockholms stad, Bilaga 2, *Stockholms översiktsplan*, Stadsbyggnadskontoret, Stockholm 1999.

⁶ Stadsbyggnadskontoret, *Pågående planarbete*, Stockholm stad, 2008, 080512 (<http://planer.sbk.stockholm.se/SBKPlanTemplates/SBK-PlanStart.aspx?id=75&epslanguage=EN>).

⁷ Stockholms stad, *Presentation av Stockholmsarenan*, Stockholm, 2008.

⁸ 1 kap. 3 § (1987:10) plan- och bygglag.

⁹ Svenska fotbollförbundet, *Besiktningssunderlag elitarenor*, 080502, (<http://svenskfotboll.se/t2svff.aspx?p=165041>).

¹⁰ NCC Construction Sverige AB & Tema arkitekter, *Rapport från Utredning om Arena Djurgården Fotboll*, Solna, 2007, s. 5.

¹¹ Berg, Johnny, Tema arkitekter, 080328.

¹² Stockholms Stadsbyggnadskontor, *Översiktsplan för Nationalstadsparken - Stockholmsdelen*, Stockholm, 2008.

¹³ Stockholm stad, *Stockholms översiktsplan*, Stadsbyggnadskontoret, Stockholm, 1999, s 134-138.

¹⁴ Stockholms Stadsbyggnadskontor, *Översiktsplan för Nationalstadsparken - Stockholmsdelen*, Stockholm, 2008, s. 23

¹⁵ NCC Construction Sverige AB & Tema arkitekter, *Rapport från Utredning om Arena Djurgården Fotboll*, Solna, 2007, s. 12.

¹⁶ Lidingö kommun, *Lidingös översiktsplan*, Lidingö, 2002.

¹⁷ Danderyds kommun, *Danderyds översiktsplan*, Danderyd, 2006.

¹⁸ Stockholm stad, *Möjlig lokalisering av fotbollsarena*, Stockholm, 2008.

¹⁹ *ibid.*

²⁰ *ibid.*

²¹ *ibid.*

²² *ibid.*

²³ Stockholms hamnar & Stockholms stad & White arkitekter, *Vision 2015*, Stockholms hamnar, 080502, ([http://www.stockholmshamn.se/intranet/content.nsf/vwAttachments/Vision%202015.pdf/\\$FILE/Vision%202015.pdf](http://www.stockholmshamn.se/intranet/content.nsf/vwAttachments/Vision%202015.pdf/$FILE/Vision%202015.pdf)).

²⁴ Petersson, Ulf H., *Djurgården fotboll*, 080425.

²⁵ *ibid.*

Källor

Skriftliga

Stockholms översiktsplan, Stockholm stad, Stockholm, 1999

Översiktsplan för Nationalstadsparken - Stockholmsdelen, Stockholms Stadsbyggnadskontor, Stockholm, 2008

Miljökonsekvensbeskrivning för fördjupat program för Hjorthagen, Stockholm stad & SWECO, Stockholm, 2007

Lidingös översiktsplan, Lidingö kommun, 2002

Danderyds översiktsplan, Danderyds kommun, 2006

UEFA Stadium Infrastructure Regulations, UEFA, 2006

Rapport från Utredning om Arena Djurgården Fotboll, NCC Construction Sverige AB & TEMA Arkitekter, Solna, 2007

Vision 2015, Stockholm stad & Stockholms hamnar & White arkitekter, Stockholm, 2004

Muntliga

Ulf H. Petersson, DIF Kansli, Ansvarig för arenafrågan

Anställd vid Stadsbyggnadskontoret

Henrik Niklasson, Kungliga Djurgårdens Förvaltning

Gunnar Oom, Danderyds kommun

Ronny Lundqvist, Svenska fotbollförbundet

Johnny Berg, Tema arkitekter

Internet

www.dif.se

www.stockholm.se

www.lidingo.se

www.danderyd.se

www.stadsmuseum.stockholm.se

www.svenskfotboll.se

madeleinesjostedt.wordpress.com

www.notisum.se

www.stockholmshamnar.se

Flygfoton/Kartor

Flygfoton © Lantmäteriverket Gävle 2008, Medgivande I 2008/1117

Stockholmskartan, Liber Kartor, 2003

Kultuhistorisk klassificering Stockholms innerstad, Stockholms stadsmuseum & Stockholm stadsbyggnadskontor, 1995